

Lublin, 6.07.2016 r.

Paweł Łubiński
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie
Wydział Politologii

Streszczenie pracy doktorskiej „Współczesny ruch narodowy w Polsce”.

Słowa kluczowe

Naród, nacjonalizm, ruch narodowy, Ruch Narodowy, Narodowa Demokracja, Młodzież Wszechpolska, Obóz Narodowo-Radykalny, prawica narodowa, rozwój, organizacja

Streszczenie

Zamierzeniem autora i celem pracy doktorskiej były zwłaszcza: deskrypcja struktur i założeń ideowo-programowych współczesnego ruchu narodowego, krytyczna analiza działalności odradzającego się ruchu narodowego, wyjaśnienie określonych faktów i motywów kierujących postępowaniem osób wchodzących w skład Ruchu Narodowego oraz prognoza dotycząca tendencji rozwojowych tej współczesnej organizacji o charakterze nacjonalistycznym. Na wstępie postawiono hipotezę, że do powstania i rozwoju współczesnego Ruchu Narodowego w Polsce doprowadziły: fascynacja aksjologią i ideologią przedwojennych narodowców oraz negatywna ocena bieżącej polityki w państwie. Założono również, że powodem tworzenia przez Ruch Narodowy własnej koncepcji „nowoczesnego nacjonalizmu” i prowadzącej do jej realizacji „radykalnej zmiany” było jego stanowcze odcięcie się od większości narodowych formacji politycznych powstałych po 1989 roku. Ponadto w pracy doktorskiej starano się znaleźć odpowiedź na kluczowe pytanie: Jakie znaczenie dla polskich narodowców ma realizacja hasła „radykalna zmiana” w skutecznianiu postulatu budowy koncepcji „nowoczesnego nacjonalizmu”?

Praca została podzielona przez autora na pięć rozdziałów dotyczących kolejno: teoretycznych ujęć narodu i nacjonalizmu niezbędnych w analizie politologicznej, istoty polskiego nacjonalizmu, polskiej prawicy narodowej ukonstytuowanej po roku 1989, ewolucji współczesnego Ruchu Narodowego budowanego na filarach Młodzieży Wszechpolskiej

i Obozu Narodowo-Radykalnego oraz warstwy aksjologicznej Ruchu Narodowego świadczącej o rozwoju ideowo-programowym organizacji.

W pierwszym rozdziale zawarto treści odnoszące się do: problematyki definiowania narodu w sensie obiektywnym, koncepcji państwa narodowego, istoty nacjonalizmu, negatywnego oraz pozytywnego wydźwięku postaw nacjonalistycznych oraz uwag dotyczących nacjonalizmów, do których ruch narodowy ustosunkowuje się nazbyt często, czyli włoskiego, niemieckiego oraz ukraińskiego. W rozdziale tym nie zabrakło także odniesień definicyjnych do ruchów społecznych i partii politycznych, a więc form w jakich współczesny Ruch Narodowy przejawia swoją aktywność, a także problematyki pojęcia prawicowości, ugrupowań prawicy narodowej i skrajności się z tym wiążących. Rozdział ten wieńczy naukowe dywagacje dotyczące ruchu narodowego jako przedmiotu badań w politologii.

Na łamach drugiego rozdziału autor przedstawia dzieje polskiego obozu narodowego w niezbędnym skrócie, z uwzględnieniem definicji narodu przedstawianej przez twórców obozu narodowo-demokratycznego (Jan Ludwik Popławski, Zygmunt Balicki, Roman Dmowski i inni) oraz następujących okresów historycznych: początków istnienia polskiego obozu narodowego i działalności jego mentora – Romana Dmowskiego, okresu względnego spokoju, czyli dwudziestolecia międzywojennego, okresu wojny i „drugiej okupacji” w latach 40. XX wieku oraz w czasie PRL.

W rozdziale trzecim autor pochyła się nad rozwojem polskiego ruchu narodowego w różnych jego konfiguracjach po roku 1989 z uwzględnieniem następujących formacji: Zjednoczenia Chrześcijańsko-Narodowego, Stronnictwa Narodowego „Senioralnego”, Stronnictwa Narodowego „Szczerbiec”, Stronnictwa Narodowo-Demokratycznego, Stronnictwa Narodowego „Ojczyzna”, Polskiej Wspólnoty Narodowej – Polskiego Stronnictwa Narodowego, Stronnictwa Ludowo-Narodowego, Przymierza Ludowo-Narodowego, Ligi Obrony Suwerenności, Narodowego Odrodzenia Polski, Porozumienia Polskiego, Obozu Wielkiej Polski oraz Ligi Polskich Rodzin. Nieodłącznym elementem tego rozdziału jest też przedstawienie katalogu przeciwników ruchu narodowego w Polsce, do grona których zaliczani są: Żydzi, Niemcy, lewica, „Wschód i Zachód”, Unia Europejska, masoneria i „antykościół”.

Z kolei w rozdziale czwartym zawarto ustalenia, które dotyczą m.in.: genezy i istoty współczesnego Ruchu Narodowego funkcjonującego w przyjętej formie od roku 2012, organizacji i stowarzyszeń współtworzących tę inicjatywę społeczno-polityczną (Młodzież Wszechpolska, Obóz Narodowo-Radykalny, Stowarzyszenie „Marsz Niepodległości”, Unia

Polityki Realnej, Ruch Wolności i inne), kobiecych organizacji oraz kobiet aktywizujących się w ramach Ruchu Narodowego, oblicza ideowo-programowego Ruchu Narodowego oraz postulatów wysuwanych przez jego reprezentantów, organizacji na szczeblu krajowym, regionalnym, lokalnym i miejscowym struktur ruchu społecznego i partii politycznej Ruch Narodowy oraz środków komunikowania Ruchu Narodowego ogniskujących wokół kategorii „starych” i „nowych” mediów.

Natomiast w piątym rozdziale autor skupia się na wieloaspektowej analizie Ruchu Narodowego pod kątem: 1.) paradygmatu narodowego i idei Ruchu Narodowego w kontekście tożsamościowego „kryzysu demokracji”; 2.) idei wychowania narodowego promowanej przez Ruch Narodowy i aksjologii tegoż wychowania; 3.) znaczenia autorytetu patriotycznego dla reprezentantów środowisk nacjonalistycznych w Polsce; 4.) stosunku Ruchu Narodowego do Kościoła Katolickiego w Polsce w świetle doniesień medialnych i dokumentów programowych; 5.) kontestacji przez Ruch Narodowy „uregulowań” politycznej poprawności i „zdobyczy demokracji”; 6.) rozumienia przez Ruch Narodowy terminów bezpieczeństwa narodowego i interesu narodowego oraz racji stanu; 7.) aksjomatów dyskursu nacjonalistycznego w treści tygodnika patriotycznego „Polska Niepodległa”; 8.) znaczenia i roli rodziny w idei, programie, dyskursie i działalności Ruchu Narodowego; 9.) postulowanej koncepcji „nowoczesnego nacjonalizmu” będącej realizacją „radikalnej zmiany” przestrzeni publicznej i politycznej oraz wyznacznikiem deklarowanej modernizacji państwa polskiego w różnych jego obszarach.

W pracy wykorzystano elementy następujących metod badawczych: politologicznej, mikrosystemowej, historycznej, decyzyjnej, ekstrapolacyjnej i porównawczej, wśród których na miano najważniejszych zasługują metody historyczna i ekstrapolacyjna, dzięki którym możliwa była weryfikacja postawionych hipotez i sformułowanie wniosków. Połączenie wyników analiz obu metod pozwoliło też na diagnozę stanu przeszłego, prognozę dotyczącą określonych zdarzeń w przyszłości oraz wskazanie kierunku rozwoju Ruchu Narodowego w Polsce.

W ramach przeprowadzonych badań pierwsza z przyjętych przez autora hipotez potwierdziła się całkowicie. Zatem do powstania i rozwoju współczesnego Ruchu Narodowego doprowadziła zarówno fascynacja aksjologią oraz ideologią przedwojennych narodowców, jak i (negatywna) ocena bieżącej polityki w państwie, która stała się źródłem politycznej kontestacji Ruchu Narodowego. Druga z hipotez została pozytywnie zweryfikowana jedynie częściowo. Po pierwsze, jednym z powodów tworzenia przez Ruch Narodowy własnej koncepcji „nowoczesnego nacjonalizmu” i prowadzącej do jej realizacji

„radykalnej zmiany” było dosyć stanowcze odcięcie się od większości formacji ruchu narodowego powstałych po 1989 roku, ale nie na zasadzie wyłączości; po drugie, swoista kontestacja podziałów i braku jednolitości wśród reprezentantów narodowej prawicy po 1989 roku była elementem kontestacji sytuacji politycznej ukonstytuowanej po „okrągłostołowej rewolucji”; po trzecie, część działaczy struktur dawnych partii politycznych o narodowej proweniencji tworzy współczesny Ruch Narodowy i jest to zaprzeczenie całkowitego odcięcia się od „spuścizny” neoendeckiej po 1989 roku; po czwarte, koncepcja „nowoczesnego nacjonalizmu” była wyrazem chęci dostosowania ideologii nacjonalistycznej do realiów współczesności biorąc pod uwagę inspiracje pozytywne (dążenie „ku czemuś”), nie zaś negatywne („przeciw czemuś”).

Autor doszedł do wniosku, że realizacja hasła „radykalna zmiana” w celu uskutecznienia postulatu „nowoczesnego nacjonalizmu” artykułowana jest jako źródło politycznej i społecznej modernizacji państwa w ramach szeroko zakrojonej „pracy narodowej” prowadzonej przez polskich narodowców. W ramach kwintesencji „radykalnej zmiany” wyszczególniono przede wszystkim: po pierwsze, przewyżczenie społecznej bierności, apatii i politycznego zastoju oraz tzw. „dryfu rozwojowego”; po drugie, destabilizację „pookrągłostołowego ładu”; po trzecie, ewolucyjną (sic!) zmianę systemu politycznego państwa radykalnymi metodami; po czwarte, kultywowanie wartości świadczących o „fundamencie Polskości”; po piąte, przywrócenie podmiotowości narodowi polskiemu; po szóste, przewyżczanie wewnętrznych podziałów w myśl haseł wszechpolskich; po siódme, działalność opierającą się na imperatywie akcji.

Wnioski zwarte w pracy doktorskiej mogą okazać się przydatne w dalszych badaniach nad rozwojem i ewolucją polskiej myśli narodowej, nacjonalistycznej w kontekście politologicznych analiz odnoszących się do ruchów i partii politycznych o narodowej proweniencji. Dotyczy to zarówno badań o charakterze interdyscyplinarnym, jak i specjalistycznym. Ustalenia zawarte w pracy mają szansę przyczynić się do wypełnienia luki spowodowanej wysokim poziomem aktualności podjętej problematyki oraz powiększenia wiedzy z zakresu polskiego ruchu narodowego na przestrzeni lat.